

HORSE HUSBANDRY IN VINNITZA AREA & DEVELOPMENTAL TRENDS

Sudaiy V.; Vinnitza state agrarian university

This article highlights the experimental research results on horse husbandry state in Vinnitza area & developmental trends. Horse husbandry activity analysis was fulfilled. Horse numbers reduction was observed. Developmental trends were defined for horse husbandry improvement in Vinnitza area. One stud & five multiplication breeding farms are located in the area. 10 stallions & 95 mares of quality class are kept on the farms & stud. Publicity drawbacks result in market sale reduction of Novo-Alexandrovskaya draft horses. Novo-Alexandrovskaya & Orlovskaya native breed crossing suggested to improve the working horse breed characteristics. Horse farm breeding program must be elaborated & implemented on the studs. Horse & all-breed register was established.

Key words: horses, breeding, identification, exploitation.

УДК 636.1.082

СТРІЛЕЦЬКИЙ КІННИЙ ЗАВОД – МИНУЛЕ І МАЙБУТНЄ (оглядова)

Рецензент: канд. с.-г. наук Россоха В.І.

Т.О.Товстокора, І.В.Ткачова

Інститут тваринництва УААН

Ю.В.Пройдисвіт, О.І.Ковальов

Стрілецький кінний завод

Стаття висвітлює історію Стрілецького кінного заводу як провідного господарства України з розведення чистокровної верхової породи коней. Проаналізовані основні етапи діяльності кінного заводу, виділені кращі вихованці заводу, які ставали рекордистами породи, переможцями та призерами традиційних призів. Проаналізовано сучасний стан Стрілецького кінного заводу на фоні економічної кризи, перспективи відновлення його роботи з удосконалення унікального вітчизняного генофонду чистокровної верхової породи коней.

Ключові слова: Стрілецький кінний завод, чистокровна верхова порода, селекційно-племінна робота, призова роботоздатність, українська верхова порода.

Стрілецький кінний завод Міловського району Луганської області був заснований у 1805 році як військово-кінський державний завод із метою вирощування верхових коней для комплектування кавалерії [1].

Історія відносить нас до другої половини XVIII-го століття, коли на місці з'єднання річок Мелової та Камишної, де знаходився хутір Волкодавів, за наказом імператриці Анни Іоанівни з 1801 року розпочате будівництво Стрілецького кінного заводу. До 1803 року частина будівель була закінчена і в завод прибула перша партія коней, відібрана з Деркульського, Скопінського, Починовського та деяких інших кінних заводів. Комплектація заводу проводилась з метою вирощування верхових коней для потреб державної армії і Стрілецький кінний завод набув статусу військово-ремонтного державного заводу.

З 1842 року військова повинність зі Стрілецького кінного заводу, як і з інших заводів Біловодської групи, була знята і весь племінний молодняк над-

ходив до заводських конюшень. Завод здійснював у ті часи роботу з виведення добре пристосованих до місцевих умов верхових коней висококровних за арабською чистокровою породою на основі вітчизняних верхових порід. Для покращення умов утримання жеребців-плідників, для них у 1888 році була збудована простора тепла стайня (рис. 1), яка у наші дні, разом із ветлазаретом входить до переліку історичних пам'яток України.

Рис. 1. Стайня для жеребців-плідників (Арх. ,1888 р.).

У результаті спрямованої селекційної роботи в заводі була виведена стрілецька порода коней, що мала цінні ознаки, користувалась популярністю та, у подальшому, стала основою для виведення терської породи коней. Стрілецьких коней неодноразово експонували на всесвітніх виставках, і за відмінний екстер'єр, гарні рухи та елегантність вони отримували високі оцінки та нагороди. Так, у 1893 році на всесвітній виставці у Чикаго коням Стрілецького кінного заводу присуджено 4 золоті медалі.

На 1.01.1916 р. у Стрілецькому кінному заводі нараховувалось 496 голів верхових коней. У роки громадянської війни кінний склад заводу був майже повністю втрачений.

З 1922 року у Стрілецькому кінному заводі почато роботу з чистокровою верховою породою, поголів'я комплектується матками чистокровними верховими та висококровними на ахалтекинській основі матками приватних власників і Полтавської державної заводської конюшні. Уже з 1924 року завод стає одним із провідних господарств по розведенню цієї породи коней. Використання кращих жеребців-плідників та маток (Тагор, Бримстон, Грей Бой, Сірокко, Сент Махеза, Аріадна, Формоза та ін.), м'який клімат, природні пасовища, налагоджена технологія давали змогу отримувати та вирощувати у заводі коней високого скакового класу. Велика заслуга заводу у створенні ві-

тчизняної лінії коней чистокровної верхової породи лінії Бримстона. Значний вклад заводу у створенні та удосконаленні відомих ліній Тагора, Херрі Она, Сілена та ін.

Найвдалішим у той період було використання жеребця Бримстона, який у поєднанні з матками від Солтпітера, Абайєра, Імперіала II, Зейтуна і Флореала дав видатних нащадків: Бескарного, Будинка, Бесхмарну, Балакучого, Бувальщину, Беззаботну, Блискучого, Бунчука.

Кращий із вітчизняних коней довоєнного періоду - народжений та вирощений у Стрілецькому кінному заводі жеребець Будинок (Бримстон - Сент Махеза), 1926 р.н., який яскраво виступав на Московському іподромі - виграв усі головні призи у 2-, 3- та 4-річному віці, перший отримав титул "тричі вінчаного" та встановив всесоюзний рекорд жвавості, що тримався неперевершеним упродовж 10 років (2400 м за 2.32,6 хв.) [2].

Поряд з нарощуванням якісного поголів'я, завод почав розширюватись: була побудована нова маточна стайня та інші необхідні споруди (рис. 2).

Рис. 2. Будівництво маточної стайні Стрілецького кінного заводу (1931 р.)

Перед Великою вітчизняною війною в кінному заводі вже склався свій тип чистокровного коня, що найбільше відповідав інтересам вітчизняного конярства та за багатьма ознаками відрізнявся від представників породи, завезених із зарубіжжя. Це був тип більш масивного коня, із добре розвинутим корпусом, здорової конституції, роботоздатної, жвавої та витривалої в боротьбі на подовжених дистанціях.

Під час Великої Вітчизняної війни коні Стрілецького кінного заводу були евакуйовані у кінні заводи Заволжжя і після закінчення війни частково

перейшли до Деркульського кінного заводу і до кінного заводу “Восход”, а Стрілецький кінний завод комплектувався напівкровними та висококровними матками на ахалтекинській основі.

З 50-х років в Україні проводилась систематична робота з чистокровою верховою породою, в яку були включені Стрілецький і Деркульський кінні заводи Луганської області, Дніпропетровський кінний завод та Онуфріївський кінний завод Кіровоградської області. Відновлений після Великої вітчизняної війни Стрілецький кінний завод продовжив роботу з чистокровою верховою породою. Поголів'я чистокровних коней того періоду становило близько 1500 голів, у тому числі - 208 жеребців-плідників і 700 маток. І знову багаторазовими переможцями та призерами традиційних призів ставали вихованці заводу, кращими з яких були Багровий, Факел, Архів, Байрам.

З розформування в 1955 році кавалерії і, надалі, під впливом розвитку механізації сільського господарства і транспортної промисловості, поголів'я коней у всій державі почало значно скорочуватися і зменшилось втричі. З 1981 року вітчизняне конярство зазнало інтенсивних заходів щодо підвищення кількості та якості поголів'я, що значною мірою було обумовлено успіхами радянських спортсменів-кіннотників на Олімпійських іграх, перемогами у призових першостях Європи та інших спортивних змаганнях світового рівня. До збірної команди СРСР із класичних видів кінного спорту того періоду входили й вихованці Стрілецьківки: жер. Крохотний (Хрусталь – Кура), Арсенал (Хрусталь – Арфа), Размах (Хрусталь – Рубрика), Фрагмент (Холм – Фауна) [3].

З 90-х років, з розвалом СРСР і загальною економічною кризою, конярство знову зазнало важких часів. Усі ці події позначилися і на діяльності Стрілецького кінного заводу – підйоми і спади виробництва, зміни керівництва, фінансові труднощі. Але вихованці заводу завдяки талановитій селекційно-племінній роботі і фанатичній відданості персоналу не втратили своїх скакових якостей та прагнення до перемоги.

За весь період, що завод займається розведенням чистокрової верхової породи, у ньому було отримано велику кількість переможців та призерів традиційних призів. Неодноразово коні цього господарства встановлювали рекорди іподромів за проявленою жвавістю (Арніка, Андріана) та одержували гідні нагороди у міжнародних призах (Адепт, Айда, Хабаровск та ін.).

Лише за 10 останніх років у заводі вирошено п'ять переможців найпрестижнішого в чистокровному кіннозаводстві призу - Дербі (Аванпост, Фальстаф, Солерно, Серб, Толмач). Неодноразово за цей час коні Стрілецького кінного заводу здобували перші та призові місця у Великому Спринтерському (Андріана, Арсолана), Пробному (Айсара, Андріана, Фахила, Таксофон, Фенхель), ім. Будинка (Анадир, Феллах), Літньому (Андріана, Крокет, Калібр), Осінньому (Амміант, Андріана, Бривальда) та інших традиційних призах.

Стрілецький кінний завод розташований у північно-східній частині Луганської області. На сьогодні йому належить 9079 га земельних угідь, з

яких 8379 га - сільськогосподарські угіддя (рілля, сінокоси, пасовища). Крім чистокровних верхових коней у господарстві розводять велику рогату худобу, свиней та овець. Нині землі кінного заводу орендує ЗАТ "Агротон", яке переймається долею чистокровних скакунів - забезпечує коней всіма необхідними кормами, а робітників заводу заробітною платою, допомагає заводу у відправці коней на випробування, забезпеченні необхідним спорядженням.

Комплекс кіннозаводських споруд включає стайню для утримання жеребців-плідників та будинок лазарету, що відносяться до XVIII століття і входять до архітектурних пам'яток України, стайню для утримання молодняку (60 коне-місць) та дві маточні стайні (на 88 коне-місць), манеж, шпрингартен, заводський іподром (довжина доріжки 1850 м), три паддоки, склади для зберігання зерна та сіна.

Племінне поголів'я заводу складається з 3 основних жеребців-плідників, 30 маток та 60 голів молодняку різного віку. При порівняно невеликій кількості, якість коней утримується на гідному рівні. З випробуваних маток 30,0 % були переможцями та призерами традиційних призів, усі кобили мають цінне походження. Кращими за роботоздатністю є наступні племінні матки: Андріана (Анд – Арбела від Балтимора), 1997 р. н. - переможниця у призах Пробному, Великому для кобил 2-х років, Едіт, Осінньому, Заповіді та Великому Спринтерському призах, 2-е місце в Літньому, Гітари та Астри, 3-є – у Великому призі для кобил 3-х років (ОКС); Алая Роза (Радіус – Арніка від Зотоса), 1999 р. н. - переможниця призів Астри, Великого Літнього, призерка призів Гітари та ОКС; Гоньба (Анд – Герта від Антріба), 1998 р. н., переможниця Літнього призу, призерка призів Долини і Пробного; Тавтологія (Світоч - Азна від Зотоса), 1993 р. н. - призерка призів Заповіді, Долини, Пробного, Астри, Гітари, Осіннього, ОКС, Порівняння.

Завод працює з плідниками провідних світових ліній – Нортерн Дансера, Нейтів Дансера, Неарко, а також вітчизняної лінії Дугласа. Сучасний маточний склад заводу належить до 10 ліній, продовжується робота з формування та розширення маточних родин та гнізд. Найбільше поголів'я мають гнізда Армади та Бельгії, у перспективі планується збільшення представниць гнізд Фауни та Вельташ.

Як вже зазначено, загальна економічна криза, яку зазнала галузь конярства країни, позначилась і на діяльності Стрілецького кінного заводу. Але, незважаючи на складне фінансове і кадрове становище, силами відданих фахівців завод продовжує давати вітчизні видатних скакунів і поліпшувачів верхового конярства (рис. 2).

Упродовж свого існування спеціалісти Стрілецького кінного заводу тісно співпрацюють з науковцями різноманітної спеціалізації. Саме на базі цього господарства проводили перші дослідження з налагодження та відпрацювання багатьох технологічних елементів, визначали норми годівлі лошат.

У 30-х роках у Стрілецькому кінному заводі провідними науковцями Всеросійського науково-дослідного інституту конярства Ігнат'євою М.Б. та

Гореловим К.І. проводились дослід з організації раціональної годівлі, з урахуванням енергії росту лоша́т.

Рис. 2. Вихованець Стрілецького кінного заводу – жер. Лаланд – переможець Великого дворічного призу у скаковому сезоні 2008 року на Львівському іподромі.

У 1935 році за матеріалами Стрілецького кінного заводу були вперше розроблені стандарти росту та норми годівлі лоша́т чистокровної верхової породи. У цей же період, у практику роботи Стрілецького кінного заводу та провідного чистокровного заводу Росії - "Восход" вперше була введена система групового тренінгу молодняку. У 90-ті роки співробітники ІТ УААН проводили на базі заводу дослід з розробки та впровадження преміксів для коней різних вікових груп [4]. З 2000 року в заводі науково-селекційним центром з конярства Інституту тваринництва УААН проведені дослід з розробки оптимальної системи виховання лоша́т з раннього віку [5].

Цілеспрямована і віддана співпраця керівництва кінного заводу, фахівців, науковців і владних структур дасть змогу кінному заводу повернути першість у вирощуванні чистокровної верхової породи коней в Україні.

Бібліографічний список

1. Зезюлинский Н.А. Исторические исследования в коннозаводском деле в России / Зезюлинский Н.А. – С.-Петербург. – 1893 - Вып. 2-3.
2. Новиков М.И. Чистокровное (английское) коннозаводство и украинских конесовхозах // Коневодство и коннозаводство. / Новиков М.И. – 1931. - №10. – С. 571-581.
3. Волков Д.А. Заводские породы лошадей Украины и методы их совершенствования: Дис. на соиск. науч. ст. д. с.-х. н. / Волков Дмитрий Андреевич. – Х., 1975. – 336 с.

4. Патент України № 20409 від 15.07.97 р. / Кандиба В.М, Волкова Т.І., Новіков О.О.-1997.

5. Товстоко́ра Т.О. Системний підхід до виховання молодняку чистокровної верхової породи: Дис. на здоб. наук. ст. д. с.-г. н. / Товстоко́ра Тетяна Олексіївна. – Х., 2007. – 157 с.

СТРЕЛЕЦКИЙ КОННЫЙ ЗАВОД – ПРОШЛОЕ И БУДУЩЕЕ

Т.О.Товстоко́рая, И.В.Ткачова, Институт животноводства УААН

Ю.В.Пройдисвит, О.И.Ковалев, Стрелецкий конный завод

Статья освещает историю Стрелецкого конного завода как ведущего хозяйства Украины по разведению чистокровной верховой породы лошадей. Проанализированы основные этапы деятельности конного завода, выделены лучшие воспитанники завода, которые становились рекордистами породы, победителями и призерами традиционных призов. Проанализировано современное состояние Стрелецкого конного завода на фоне экономического кризиса, перспективы восстановления его работы по усовершенствованию уникального отечественного генофонда чистокровной верховой породы лошадей.

Ключевые слова: Стрелецкий конный завод, чистокровная верховая порода, селекционно-племенная работа, призовая работоспособность.

DEVELOPMENTAL STAGES OF STRELETSKY STUD

Tovstokoraya T., Tkachova I.; Institute of animal science, UAAS

Proydysvit Yu., Kovalyov O., Streletzkiy stud

This article highlights the developmental stages of Streletsky stud. The stud considered to be the leader on Thoroughbred horse breeding in Ukraine. The developmental stud stages were analyzed. The stakes winning horses were registered. The top stallions in the breed were identified. The update condition of Streletzkiy stud was analyzed during economic crisis span. Developmental trends on genetic resources of pure reproduction were defined.

Key words: Streletzkiy stud, Thoroughbred horse, horse breeding & selection, stakes winning efficiency.